

Scenariusz lekcji przyrodniczej

Formy ochrony przyrody w Polsce. Rezerwat przyrody Kózki.

Autor: Tomasz Hryciuk

1. Cel ogólny: poznanie form ochrony przyrody

2. Cel nadrzędny: kształtowanie potrzeby kontaktu z przyrodą, zaciekawienie przyrodą najbliższej okolicy i jej znaczenie

3. Umiejętności ucznia:

Wiedza ogólna:

1. Poznaje i wymienia formy ochrony przyrody w Polsce.
2. Wyjaśnia, co to są parki narodowe, parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, obszary Natura 2000, pomniki przyrody i rozumie potrzebę ich tworzenia.
3. Wskazuje i wymienia obszary chronione najbliższej okolicy.
4. Omawia sposoby zachowania się na obszarze chronionym.
5. Poznaje rodzaje ochrony na obszarach chronionych.
6. Wyjaśnia różnice między ochroną ścisłą, a ochroną czynną.

Wiedza lokalna: rezerwat przyrody Kózki

1. Określa rodzaje rezerwatów, i podaje rezerваты najbliższej okolicy.
2. Poznaje zasoby przyrodnicze rezerwatu przyrody Kózki.
3. Wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych dla rezerwatu przyrody Kózki.
4. Poznaje formy czynnej ochrony przyrody na obszarach chronionych.
5. Wymienia działania ochrony czynnej na obszarze rezerwatu Kózki.

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

4. Metody pracy:

- wykład
- pogadanka
- praca indywidualna i w grupach
- ćwiczenia praktyczne
- burza mózgów
- lekcja w terenie

5. Środki dydaktyczne - lekcja stacjonarna:

- mapa fizyczna Polski
- mapa okolicy
- szary papier
- Poradnik lokalnej ochrony przyrody, Wydawnictwo Klubu Przyrodników
- strona www.ochronaprzyrody.gdos.gov.pl
- Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody
- karty pracy zawierające informacje o rezerwacie przyrody KÓZKI.

6. Środki dydaktyczne - lekcja w terenie:

- aplikacja do rozpoznawania gatunków roślin i zwierząt
- notatniki obserwatora przyrody
- aparat fotograficzny/telefon

7. Przebieg lekcji - lekcja stacjonarna

Nauczyciel:

- nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celem lekcji,
- nauczyciel robi burzę mózgów i prosi uczniów o odpowiedzi na następujące pytania:
dlaczego należy chronić przyrodę? jaki jest cel ochrony przyrody; jakie znają formy ochrony przyrody?,
- uczniowie wypowiadają się na temat celowości ochrony przyrody,

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

- uczniowie na podstawie podręcznika i własnych wiadomości wymieniają formy ochrony przyrody, |
- nauczyciel po krótkim wykładzie pokazuje lokalizację najwyższej formy ochrony przyrody jakim są parki narodowe oraz krajobrazowe występujące w województwie,
- opisuj formy czynnej ochrony przyrody na obszarach chronionych,
- nauczyciel wymienia rodzaje rezerwatów i przedstawia rezerваты najbliższej okolicy,
- opisuje zasoby przyrodnicze rezerwatu przyrody Kózki.
- wymienia przykłady gatunków roślin i zwierząt charakterystycznych dla rezerwatu przyrody Kózki,
- wymienia działania ochrony czynnej na obszarze rezerwatu Kózki.

Praca indywidualna:

Zadanie nr 1

- należy połączyć nazwę formy ochrony przyrody z opisem:

park narodowy		obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe
rezerwat przyrody		niewielkie powierzchniowo obiekty, ale cenne pod względem przyrodniczym, obszary mające znaczenie dla zachowania różnorodności biologicznej - naturalne zbiorniki wodne, śródpolne i śródleśne oczka

		wodne, kępy drzew i krzewów, bagna
obszary Natura 2000		sieć obszarów, gdzie ochroną objęte są siedliska przyrodnicze i gatunki, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy
użytek ekologiczny		obszar zachowany w stanie mało zmienionym – ekosystemy, ostoje i siedliska przyrodnicze, składniki przyrody nieożywionej, wyróżniające się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi lub walorami krajobrazowymi

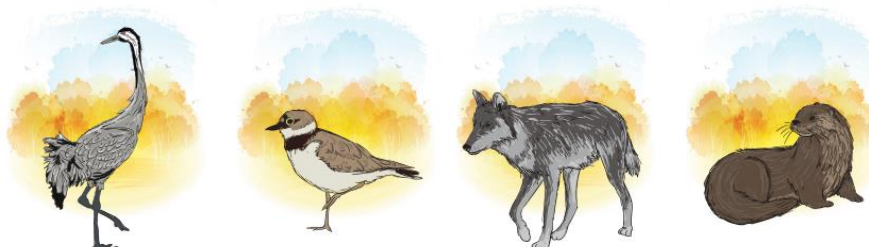
Zadanie nr 2

- wytypuj cenny przyrodniczo obszar, który mógłby zostać formą ochrony przyrody oraz uzupełnij poniższą tabelkę:

1.	Proponowana forma ochrony:	
2.	Proponowana nazwa obszaru:	
3.	Położenie geograficzne/administracyjne:	
4.	Gatunki, roślin, zwierząt, grzybów:	
5.	Unikatowość środowiska:	
6.	Walory krajobrazowe:	
7.	Walory kulturowe:	
8.	Uzasadnienie objęcia ochroną:	

Zadanie nr 3

- który z poniższych gatunków jest charakterystyczny dla rezerwatu przyrody Kózki?

[żuraw, **sieweczka rzeczna**, wilk, wydra europejska]

Praca w grupie:

Zadanie nr 1

- nauczyciel dzieli klasę na grupy, po 4 osoby w grupie. Grupa na szarym papierze ma za zadanie odpowiedzieć na następujące zagadnienia:

- wymienienie formy ochrony przyrody znajdujących się najbliżej swojej miejscowości,
- jakie są różnice między formami ochrony,
- jakie są ochrony na obszarach chronionych, oraz jakie są różnice między ochroną ścisłą, a ochroną czynną,
- jakie zasady obowiązują na danych obszarach chronionych.

Zadanie nr 2

- nauczyciel dzieli klasę na grupy, po 4 osoby w grupie,
- zabawa w parki i rezerваты tak jak gra państwa-miasta,
- uczniowie w rubrykach wpisują: park narodowy, rezerwat przyrody, obszar Natura 2000, roślina chroniona, zwierzę chronione.

Zadanie nr 3

- nauczyciel dzieli klasę na grupy, po 4 osoby w grupie,
- krótkie podsumowanie wiadomości o rezerwacie Kózki w formie sprawdzianu:
- jakiego typu jest to rezerwat?
- w którym roku został powołany?
- jakie rośliny chronione występują na terenie rezerwatu?
- jakie rodzaje ochrony czynnej są wykonywane na terenie rezerwatu?

8. Przebieg lekcji - lekcja w terenie

- nauczyciel zapoznaje uczniów z terenem rezerwatu,
- przedstawia jeszcze raz główne cechy rezerwatu oraz gatunki roślin i występujące na terenie rezerwatu,
- pokazuje skutki działań ochrony czynnej oraz co powstaje gdy tych działań się nie prowadzi,
- uczniowie za pomocą aplikacji poznają gatunki występujące w rezerwacie,
- pokazanie wypasu owiec, który jest prowadzony na terenie rezerwatu oraz spotkaniem z rolnikiem, który wypasa prowadzi wypas owiec.

9. Zadanie domowe

- wykonanie zielnika roślin,
- nauczyciel przydziela 5 różnych gatunków roślin każdemu uczniowi.

10. Opis rezerwatu przyrody Kózki

Położenie: Gmina Sarnaki

Powierzchnia: 82,12 ha

Rok utworzenia: 2000

Typ rezerwatu: faunistyczny

Cel ochrony: zabezpieczenie środowiska bytowania oraz stanowisk lęgowych gatunków ptaków charakterystycznych dla doliny rzeki Bug oraz nadrzecznych plaż, muraw i starorzeczy

Rezerwat przyrody położony jest w gminie Sarnaki koło miejscowości Kózki, na obszarze Parku Krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. Jest to jeden najciekawszych ornitologicznych

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

rezerwatów w dolinie Bugu. O jego specyfice i walorach przyrodniczych decyduje występowanie kilku rzadkich gatunków ptaków. Ma tu swoją ostoję sieweczka obrożna, sieweczka rzeczna, rybitwa białoczelna i czajki. Cechą charakterystyczną rezerwatu jest występowanie muraw napiaskowych. Są to ciepłolubne zbiorowiska trawiaste, zbliżone charakterem do muraw kserotermicznych, których występowanie uwarunkowane jest warunkami klimatycznymi, edaficznymi i antropogenicznymi. Mają zwykle postać niskich, luźnych i dość barwnych zbiorowisk trawiastych, o wyraźnej kępiastej budowie oraz bogatej i zróżnicowanej florze naczyniowej, często z udziałem gatunków rzadkich i zagrożonych w skali Polski. Murawy napiaskowe występują w miejscach suchych, nasłonecznionych, na terenach niemal płaskich oraz zboczach o wystawie południowej i wschodniej, przy wysokich temperaturach powietrza i gleby oraz niskiej wilgotności podłoża. Spotykane są na piaskach aluwialnych w dolinach rzek, na piaszczystych obszarach morenowych, na kemach i ozach, na piaskach dolinowych, sandrowych i gruboziarnistych wydmach oraz na siedliskach antropogenicznych, takich jak nasypy kolejowe i zwirownie

Roślinność muraw napiaskowych stabilizowana jest i w dużej mierze kształtowana w wyniku ekstensywnej gospodarki pasterskiej. Po zaprzestaniu użytkowania zbiorowiska te przekształcają się, w drodze sukcesji wtórnej, w zarośla a następnie las (najczęściej ubogi bór sosnowy). Głównym zagrożeniem dla istnienia i funkcjonowania ciepłolubnych muraw napiaskowych jest sukcesja wtórna. Utrzymanie pełnego bogactwa florystycznego tych siedlisk wymaga podjęcia zabiegów czynnej ochrony poprzez odkrzaczanie i usuwanie nalotów drzew sosny, wierzy i brzozy.

Niniejsze scenariusze lekcji powstały w wsparciu finansowym Unii Europejskiej w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Polska – Białoruś – Ukraina 2014-2020.

Za treść scenariuszy lekcji odpowiada wyłącznie Stowarzyszenie „Lokalna Grupa Działania – Tygiel Doliny Bugu” oraz Agencja lokalnego rozwoju gospodarczego powiatu Kamionka – Bużańska i nie może być on odbierany jako odzwierciedlenie stanowiska Unii Europejskiej.

Ці плани уроків були розроблені за фінансової підтримки Європейського Союзу в рамках Програми транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014-2020.

Зміст сценаріїв уроку є виключною відповідальністю Асоціація " Місцева група активної діяльності – Тигель Долини Бугу " та громадська організація «Агенція місцевого економічного розвитку Кам'янка - Бузького району», і його не можна тлумачити як відображення позиції Європейського Союзу.

These lesson plans have been developed with the financial support from European Union as a part of Cross Border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine 2014-2020.

The content of the lesson scenarios is the sole responsibility of the Association 'Local Action Group – Bug Melting Pot' and Agency of Local Economic Development of Kamionka Buzanska Poviast and it cannot be considered as a reflection of European Union's statement.

PL-BY-UA
2014-2020

Funded by
the European Union

11. Zdjęcia:

